

DANIŞTAY DAİRELERİNİN FAALİYETLERİNDEKİ BAŞARISINA İLİŞKİN BİR İNCELEME: PANEL VERİ ZAMAN SERİSİ ANALİZLERİ

AN INVESTIGATION ON THE SUCCESS OF THE DEPARTMENTS OF THE COUNCIL OF CONSULTANT IN THE OPERATIONS: PANEL DATA TIME SERIES ANALYSIS

Murat KORKMAZ*

Ayhan AYTAÇ**

Hasan Basri KORUKLUOĞLU***

Özet: Bu çalışmada Türk yargı kurumlarından olan Danıştay'ın iş yükü ile iş yükünün oluşturduğu sorunlara yönelik elde edilen panel veriler yine farklı analiz yöntemleri ile analiz edilerek değerlendirilme çalışılmıştır. Araştırmada kullanılan panel veriler Danıştay tarafından kendi internet sitesinde yayımlanmış olduğu verilerden oluşmaktadır. Bu veriler SPSS ve Eviews istatistik programları kullanılarak analiz edilmiştir. Analiz yöntemi değişkenlerin durağanlığı Augmented Dickey-Fuller, nedenselliklerin tespiti için ise Granger nedensellik testi ve model olarak da Anova yöntemleri kullanılmıştır. Yapılan analiz ve istatistiksel değerlendirme sonrasında Danıştay'a bağlı tüm dairelerin iş yükünün oldukça yüksek olduğu, birçok dairenin ise yeni yargı dönemine/yılına geçmiş dönemden aktarılan dava dosyaları ile başladığı tespit edilmiştir. Ayrıca her yıl giderek artan dava dosyası olduğu, bu dava dosyalarındaki karar sürecinin ise giderek uzun süreçlere yayıldığı saptanan sonuçlar arasında yer almaktadır. Genel olarak her yıl dava dosyalarında bir artışın olduğu buna bağlı olarak iş yükünün arttığı, çalışan yargı mensuplarının artan iş yükü nedeniyle performans ve verimlilik anlamında olumsuzluk yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Danıştay, Performans, İş Yükü, Dava Dosyası, Nedensellik, Yargı

* Dr., muratkorkmaz@guvenplus.com.tr, ORCID: 0000-0001-7925-5142

** Prof. Dr., Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü, ayhanaytac@yahoo.com, ORCID NO: 0000-0002-5599-2399

*** Av., hasanbasri@korukluoglu.av.tr, ORCID NO: 0000-0001-7198-3356, Makalenin Gönderim Tarihi: 01.08.2022, Kabul Tarihi: 19.01.2023

Abstract: In this study, the panel data obtained regarding the workload of the Turkish judicial institution of the Council of State and the problems caused by the workload were analyzed and evaluated with different analysis methods. The panel data used in the research consists of the data published by the Council of State on its website. These data were analyzed using SPSS and Eviews statistical programs. Augmented Dickey-Fuller analysis method was used for the stability of the variables, Granger causality test was used for the determination of causality and Anova methods were used as the model. After the analysis and statistical evaluation, it has been determined that the workload of all chambers affiliated to the Council of State is quite high, and that many chambers start the new judicial period/year with the case files transferred from the previous period. In addition, it is among the results that it is determined that there is an increasing number of case files every year, and the decision process in these case files is gradually spreading to longer processes. In general, it has been concluded that there is an increase in case files every year, and the workload increases accordingly, and that the working members of the judiciary experience negativities in terms of performance and efficiency due to the increasing workload.

Keywords: Council of State, Performance, Workload, Case File, Causality, Judgment

GİRİŞ

Araştırma konusunun temelini oluşturan iş ve çalışma faaliyetleridir. Bu nedenle faaliyetlerin başarıya etkisinin ne olduğunun öncelikli olarak belirlenmesi ya da ifade edilmesi gerekir.

Faaliyet bir iş veya eylemin gerçekleştirilmesi ya da gerçekleştirilme aşaması olarak tanımlanmaktadır. Tanım tekil ya da çoğul olarak kullanılabilir.

Birey ya da kişi bireysel anlamda faaliyet gerçekleştirdiği gibi bir kurum ya da oluşum adına da faaliyet içerisinde bulunabilir. Bu durum kurumlar içinde geçerlidir. Kurumlar açısından değerlendirme yaptığımızda da faaliyetler gerçekleştirebilir ya da faaliyetlerin gerçekleştirilmesine katkı sağlayabilir.

Kurumsal faaliyetler kurumun kendi iç görev yapısı ya da yüklendiği işin nevi ile içeriğine göre değişiklik göstermektedir. Özellikle kamu kurumları bu konuda uzmanlaşmış kurumlar olarak değerlendirilmektedir.

Birçok kamu kurumu açısından bakıldığında bazı kurumlar ise birbiri ile bağlantılı ya da birbirine zorunlu ihtiyaç duyan kurumlar

olarak görülmektedir.¹ Bu kurumların başında da yargı kurumları gelmektedir. Yargı kurumları birbirine bağlı fakat bağımsız kurumlardır.² Özellikle yüksek yargı kurumlarının faaliyetleri ile işleyiş yapısı birçok kamu kurumunu etkileyen ya da etkisi altına alan özelliktedir.³ Kesin karar mekanizması olduğundan dolayı yüksek yargı kurumlarının sorumluluk ilkesi, düzeni, işleyişi ve en önemlisi verdiği kararlar oldukça önem arz etmektedir.

Yüksek yargı kurumlarında görev yapan yargıç ya da hâkimlerin görev ve sorumlulukları bu nedenle oldukça önem arz eder.⁴ Yüksek yargının verdiği kararlar bağlayıcıdır.⁵ Birçok karar ise kesin karar niteliğinde olup kişi, topluluk, kurum ve devlet mekanizmasını etkileyerek farklılık yaratır.⁶

Danıştay bu anlamda yapısı ve işleyişi açısından değerlendirildiğinde kamu adına önemli bir yargı kuruluşu olarak işlevsellik kazanmıştır.⁷ Yüksek yargı kurumu olması nedeniyle de verdiği kararlar kamu ile kurum ya da bireyleri bağlayıcı niteliktedir.^{8 9}

¹ Elçin Akpınar, "Kamu Yönetiminde Denetim Olgusu ve Türkiye'de Kamu Yönetiminin Denetlenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2006, ss.1-149.

² İnanç İşten, "Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(2), 2014, ss.285-313.

³ Demet Akdeniz, "Türkiye'de Hukuki ve İdari Açısından Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Bağımsızlığına İlişkin Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 57. Sayı/Temmuz, 2018, ss.1-19.

⁴ Eylem Baş, "Hâkimlerin ve Savcılarının Disiplin Yönünden Soruşturulmaları ve İşledikleri Suçlar Nedeniyle Yargılanmaları", *Ankara Barosu Dergisi*, 2016/3, ss.267-359.

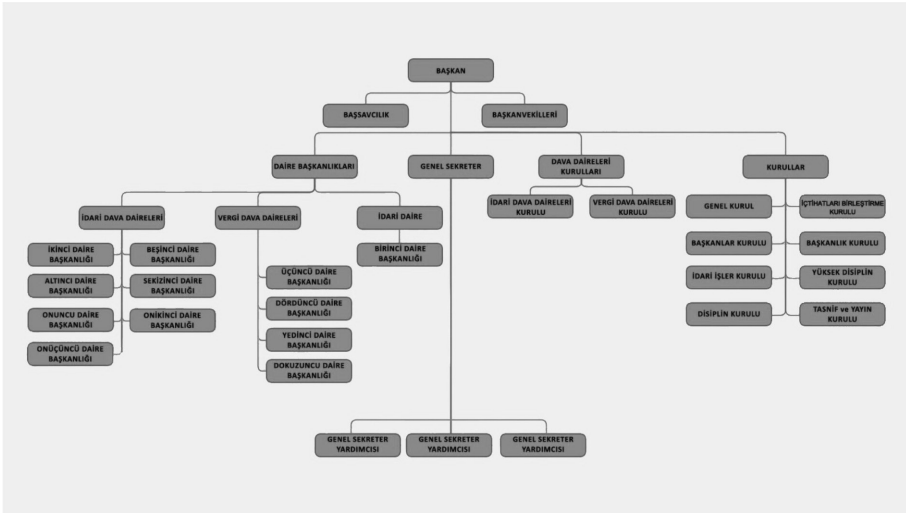
⁵ Necip Bilge, "Hukuk Başlangıcı: Hukukun Temel Kavram ve Kurumları", Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2000, ss.1-326.

⁶ İtiraz edilen merciler dosyanın kendisine gelişinden itibaren yedi gün içinde karar vermek zorundadır. İtiraz üzerine verilen kararlar kesindir (İYUK m.27/7).

⁷ Fatih Özkul, "Anayasalarımızda Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı", *Ankara Barosu Dergisi*, 2006/3, ss. 201-263.

⁸ Ayhan Tekinsoy, "Danıştay'ın Temyiz İncelemesi Üzerine Verdiği Kararların Uygulanması", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Yıl 2014, ss.1-32.

⁹ Tekinsoy, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 28. maddesinin 1. fıkrası hükmüne göre, "Danıştay, bölge idare mahkemeleri, idare ve vergi mahkemelerinin esasa ve yürütmenin durdurulmasına ilişkin kararlarının icaplarına göre idare, gecikmeksizin işlem tesis etmeye veya eylemde bulunmaya mecburdur". Maddenin 2. fıkrasında (Değişik: 2/7/2012- 6352/58 m.).

Şekil 1. Danıştay Teşkilat Şeması

Danıştay, yapısı gereği alanında uzmanlaşmış farklı daireler ile iş-leyiş gerçekleştirmektedir. Danıştay'ın 2022 yılına ait genel yapısı ve organizasyon şeması Şekil 1'de görüldüğü gibidir.¹⁰

Yüksek yargı mensubu hâkimler yerel mahkemelere göre konusuna daha çok hâkim olmalı, daha ayrıntılı düşünmeli ve verilen kararın bağlayıcı olmasına ilişkin sorumluluğun bilincinde olmalıdır.¹¹

Genel olarak bir değerlendirme yaptığımızda yüksek yargının denetleyici bir mekanizma olduğu gerçeğini de unutmamak gerekir.¹²

Costa ve McCrae (1987) tarafından yapılan bir çalışmada; bireyin çok önemli beş kişilik özelliği olduğu ve bunların her birinin ayrı faktör olarak değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu faktörler yine araştırmacılar tarafından bir model üzerinden toplanmıştır.¹³

¹⁰ <https://www.danistay.gov.tr/icerik/10>, E.T. 15.12.2021.

¹¹ Bahattin Aras, "Hâkim ve Savcıların Yargısal Faaliyetlerinin Disiplin Soruşturmasına Konu Edilmesi", *Aras Hacettepe HFD*, 10(2), 2020, ss.835-862.

¹² Ali Balkan, "İdarenin Yargı Dışı Yollardan Denetlenmesi", Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2009, ss.1-180.

¹³ R. Robert McCrae ve Paul T. Costa, Jr, "Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers", *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 1987, pp.81-90.

Yüksek yargı mensubu kişilerin özellikle karar mekanizması konusundaki gücü ile yaptırımını bu anlamda önem kazanmaktadır.¹⁴ Yani bir yüksek yargı mensubuna ait karar birçok farklı yargı mensubunun uymak zorunda olması gereken emsal teşkil etmektedir. Bu nedenle verilen kararın isabetli ve adil bir şekilde verilmesi gerekir.¹⁵

Sığrı ve Gürbüz (2011) tarafından yapılan bir araştırmada ise akademisyenlerin akademik faaliyetleri ve başarıya etkisi incelenmiştir. Yapılan araştırma sonrasında araştırmanın bulgularına baktığımızda; bireysel anlamda bağlı olunan kurumlara yönelik sorumluluk duygusunun başarı üzerinde etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.¹⁶

Yüksek yargı mensubu hâkimlerin bu anlamda görev ve sorumluluklarını bilerek hareket etmeleri, hata kat sayısını düşüreceği gibi verilen emsal niteliğindeki kararlar hakkında da olumsuz yorumların önüne geçilecektir.¹⁷ Bu durum hem yargıya olan güveni artıracak hem de kararların adil ve doğru olmasına katkı sağlayacaktır.^{18 19}

Yukarıdaki çalışmalara ait bulgular doğrultusunda bir yorum yapmak gerekirse bireysel sorumluluğun kurumsal performans ve başarı üzerinde etkili bir sonuç doğurduğunu söyleyebiliriz. Yani bireysel başarı ile kurumsal başarı arasında paralel bir ilişki olduğunu görmekteyiz.

Kamu ve bazı özel kuruluşlarda gerçekleştirilen görev algısı ile sorumluluğun, yapılan işin niteliği ve başarısına etkisi olduğu gösteren çok sayıda çalışma bulunmaktadır.²⁰

¹⁴ Serhat Sinan Kocaoğlu, "Türkiye Cumhuriyeti Yargı Sisteminin Temel Sorunu "Hâkim (& Savcı) Niteliği" ve bu Hususta Eklektik Bir Çözüm Önerisi (Kassandra'nın Çığılığı)", *Ankara Barosu Dergisi*, 2011/3, ss.15-84.

¹⁵ Okan Taşdelen, "Çelişkili Yargı Kararlarının Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt: 0, Sayı: 7, 2016, ss.987-1024.

¹⁶ Ünal Sığrı ve Gürbüz Sait, "Akademik Başarı ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma", *Savunma Bilimleri Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2011, ss.30-48.

¹⁷ Cengiz Topel Çiftçioğlu, "2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa Göre Hâkim ve Savcılar Disiplin Soruşturmaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, 2011, ss.127-157.

¹⁸ Recai Akyel, "Stratejik Yargı Yönetimi", *Stratejik Yargı Yönetimi Dergisi*, Cilt: 0, Sayı: 13, 2019, ss.61-96.

¹⁹ Tuğba Gökmen, "Türkiye'de Yargının Stratejik Yönetimi", *Journal of Humanities and Tourism Research*, Cilt: 11, Sayı: 1, 2021, ss.145-161.

²⁰ Kemal Eroğlu, "Örgütsel İletişim ile İş Tatmini Unsurları Arasındaki İlişkiler: Kuramsal Bir İnceleme", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 11 • Sayı: 1 • Ocak 2011, ss. 121-136.

Yüksek yargı ve diğer yargı kurumlarındaki başarıya bağlı güven algısı bu nedenle önemlidir. ²¹Yargı kurumlarına yönelik duyulan güven, toplum ve toplum bireylerinin kişisel beklentileri üzerinde de etkili olacak bir faktördür. ²² Bu nedenle yüksek yargı kararlarının başta adil olmak üzere isabetli ve doğru nitelikte olması gerekir. ²³

Artan yüksek yargı iş yükü nedeniyle gecikmeler, verilen kararlardaki isabetsizlik toplumsal güven algısı üzerinde olumsuzluk yaratmaktadır.

Farklı bir bakış açısı ile değerlendirdiğimizde ise artan yargı iş-gücünün her geçen gün artıyor olmasıdır. Bu durum yargının daha yoğun çalışmasına, alınan ve verilen kararlarda olumsuzluk ya da isabetsizliğe neden olmaktadır.

VERİ SETİ VE MODEL

Bu çalışmanın amacı Türkiye Cumhuriyeti Danıştay Başkanlığı'nın genel ve daireler bazında karar alma hızını ve iş yükünü incelemektir. Bu amaçla çalışmada Danıştay Başkanlığı web sitesinde servis edilen ²⁴ yıllara ve dairelere göre istatistik raporları ve 2020 Yıllık Rapor kullanılmıştır. Tüm ilgili veriler 2013 - 2021 dönemlerini kapsamaktadır. Danıştay dairelerinin karar alma hızını incelemek için daireler bazında sonuçlanan ve devreden dosya sayıları ve dairelerin toplam iş yükündeki payları incelenmiş ve ilgili modellerin test edilmesi ve kullanılan değişkenlere ilişkin ampirik analizler Eviews 9 ve Spss 17 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

²¹ Serdar Güleler ve İlknur Rabia Türkölmez, "Literatür İncelemesi "Yargı Kurumuna Güven" Yazını Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2018, ss.49-59.

²² Nurettin Güz ve Hayrettin Yanık, "Toplumsal Sorumluluk Yaklaşımı ve Güven Bağlamında Medya ve Kamuoyu Araştırmaları Arasındaki İlişki", *Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Elektronik Dergisi*, Mart Sayı: 1, 2020, ss.298-336.

²³ Abdullah Hızal ve Serkan Çınarlı, "Hatalı Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tam Yargı Davalarında Tazmin Borcunun Kapsamı", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), Bahar 2015, ss.143-184.

²⁴ <https://www.danistay.gov.tr/icerik/15>, E.T. 15.02.2022

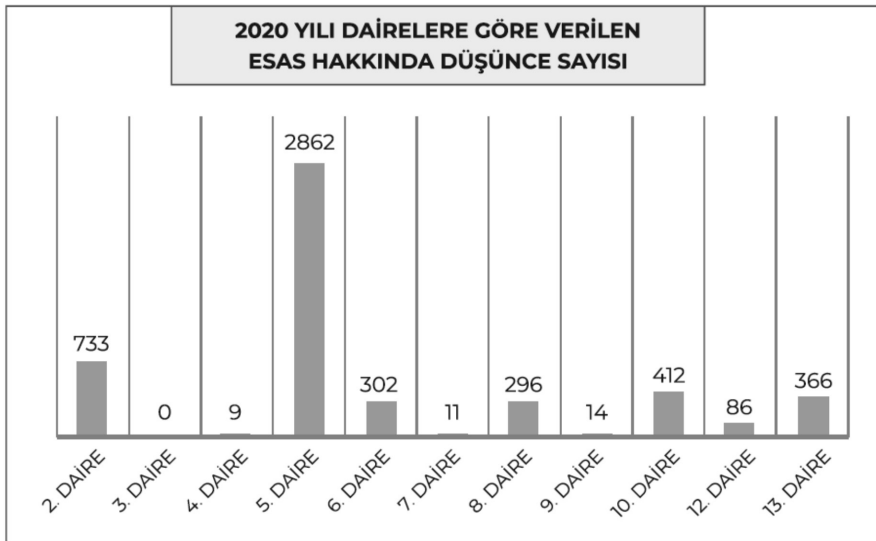
AMPİRİK BULGULAR

Tablo 1. 2020 yılı Sonuçlanan Dosya Sayıları

2020 YILI SONUÇLANAN DOSYA SAYILARI	
Kanun Yararına Temyiz	264
Esas Hakkında Düşünce Sayısı	5091
Uyuşmazlık*	127

Tablo 1’de Başsavcılık istatistikleri bulunmaktadır. 2020 yılında 5482 dosya sonuçlandırılmıştır. Bu dosyaların 264’ü kanun yararına temyiz, 5091’i esas hakkında düşünce sayısı 127 tanesi de uyuşmazlık dosyalarından oluşmaktadır.

Tablo 2. 2020 yılı Dairelere Göre Verilen Esas Hakkında Düşünce Sayısı

Tablo 2’de 2020 yılı dairelere göre verilen esas hakkında düşünce sayıları bulunmaktadır. 2020 yılında 2862 düşünce ile 5. Daire esas hakkında en fazla düşünce veren daire olmuş, bunu 733 düşünce ile 2. Daire izlerken, 412 düşünce ile 10. Daire üçüncü en yüksek düşünce veren daire olmuştur.

Tablo 3. 2020 yılı İdari Daire (1. Daire) Dosya Sayıları

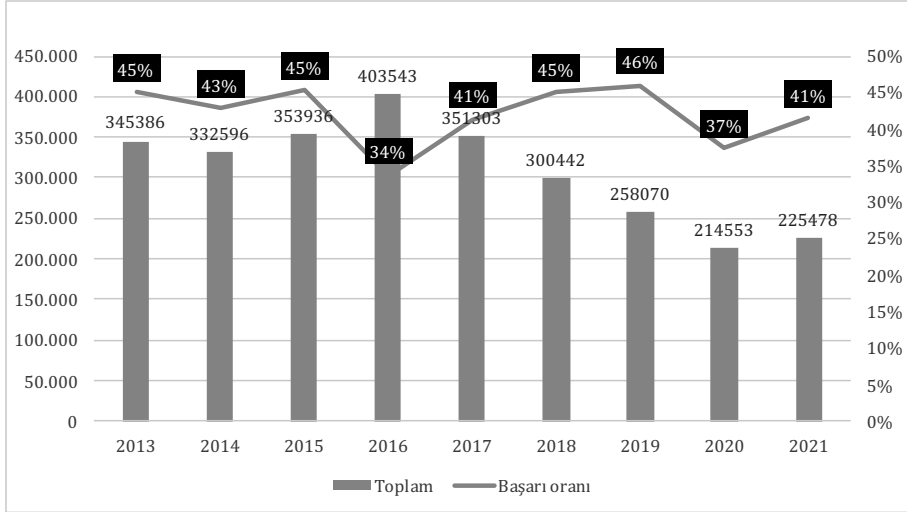
2020 YILI DOSYA SAYILARI					
	Önceki Dönemden Devir	Açılan	Toplam	Sonuçlanan	Sonraki Döneme Devir
Memur Yargılama	9	1915	1924	1898	26
Diğer İşler	2	92	94	73	21
Toplam	11	2007	2018	1971	47

Tablo 3'te 2020 yılı idari daire (1. Daire) dosya sayıları bulunmaktadır. Toplam 2018 dosyanın 1924 tanesi memur yargılama içerirken, 94 tanesi diğer işleri içermektedir. Bu dosyaların 1971 tanesi sonuçlanmış, 47 tanesi ise bir sonraki döneme devredilmiştir.

Tablo 4. 2020 yılı Dava Daireleri ve Kurulları İstatistikleri

	2020 YILINA DEVREDEN DOSYA SAYILARI			2020 YILINDA AÇILAN DOSYA SAYILARI			2020 YILINDA SONUÇLANAN DOSYA SAYILARI			2021 YILINA DEVREDEN DOSYA SAYILARI		
	İlk Derece	Temyiz / KD	Toplam	İlk Derece	Temyiz / KD	Toplam	İlk Derece	Temyiz / KD	Toplam	İlk Derece	Temyiz / KD	Toplam
2. Daire	1152	1535	2687	499	2046	2545	892	3263	4155	759	318	1077
3. Daire	0	9959	9959	9	5188	5197	6	6614	6620	3	8533	8536
4. Daire	22	13841	13863	24	6485	6509	16	6741	6757	30	13585	13615
5. Daire	5687	13325	19012	217	6755	6972	1706	4285	5991	4198	15795	19993
6. Daire	604	22702	23306	500	10932	11432	445	13598	14043	659	20036	20695
7. Daire	33	10052	10085	43	3896	3939	45	5334	5379	31	8614	8645
8. Daire	1089	11971	13060	515	7343	7858	378	5954	6332	1226	13360	14586
9. Daire	17	8725	8742	6	6307	6313	11	6405	6416	12	8627	8639
10. Daire	1264	17969	19233	855	6111	6966	678	6592	7270	1441	17488	18929
12. Daire	394	7617	8011	331	5102	5433	174	4878	5052	551	7841	8392
13. Daire	673	7612	8285	224	3788	4012	460	3599	4059	437	7801	8238
İDDK	-	-	2233	-	-	3584	-	-	3843	-	-	1974
VDDK	-	-	898	-	-	1694	-	-	1626	-	-	966
Toplam	10935	125308	139374	3223	63953	72454	4811	67263	77543	9347	121998	134285

Tablo 4'te 2020 yılı dava daireleri ve kurulları istatistikleri bulunmaktadır. 2020 yılında 6. Daire sonuçlanan dosya sayısı açısından en yüksek dosya sayısına sahiptir. Onu 7270 ile 10. Daire ve 6757 ile 4. Daire izlemektedir.

Grafik 1. Yıllara Göre Dava Daireleri Toplam Dosya Sayıları İstatistikleri

Grafik 1’de Yıllara göre dava daireleri toplam dosya sayıları istatistikleri ve sonuçlandırılan dosya sayısına göre başarı oranları bulunmaktadır. Toplam dosya sayısı yıllara göre düşüş göstermiştir. 2013 yılında 345.386 olan toplam sonuçlanan ve devreden dosya sayısı 2021 yılında %35 düşüş göstererek 225.478 olmuştur. Toplam sonuçlanan dosya sayısının toplam dosya sayısına oranını gösteren başarı oranı yıllara göre farklılık göstermiştir. 2013 yılında %45 olan başarı oranı 2021’de %41’e gerilemiştir. En yüksek başarı oranı %46 ile 2019 yılı olurken, en düşük başarı oranı %34 ile 2016 yılı olmuştur. 2016 yılı aynı zamanda en yüksek toplam dosya sayısının olduğu yıldır.

Tablo 5. 2020 yılı Dava Daireleri Kurulları Dosya Sayıları

2020 YILI DOSYA SAYILARI					
	Önceki Dönemden Devir	Dönemde Açılan	Dönemde Toplam	Dönemde Sonuçlanan	Sonraki Döneme Devir
İDDK	2233	3584	5817	3843	1974
VDDK	898	1694	2592	1626	966
Toplam	3131	5278	8409	5469	2940

Tablo 5'te 2020 yılı dava daireleri kurulları dosya sayıları bulunmaktadır. 2020 yılında iç denetim koordinasyon kurulunda 5817, vergi dava daireleri kurullarında ise toplam 2592 davaya bakılmıştır. Toplam 8409 dava dosyasının 5469 (%65) tanesi ilgili dönemde sonuçlandırılırken, 2940 (%35) tanesi sonraki döneme devredilmiştir.

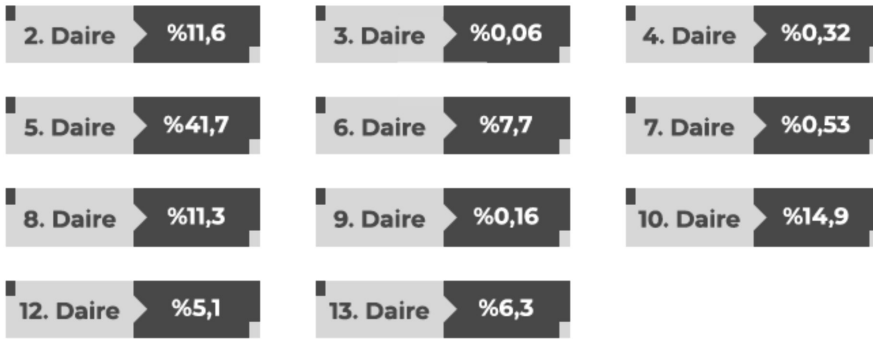
Tablo 6. 2020 yılı Türlerine Göre Sonuçlanan Dosya Sayıları

2020 YILI TÜRLERİNE GÖRE SONUÇLANAN DOSYA SAYILARI		
	İDDK	VDDK
Temyiz	2344	19
Karar Düzeltme	884	560
İsrar	431	1032
Aykırlığın Giderilmesi	184	15
Toplam	3843	1626

Tablo 6'da 2020 yılı türlerine göre sonuçlanan dosya sayıları bulunmaktadır. 2020 yılında iç denetim koordinasyon kurulu ve vergi dava daireleri kurullarında en fazla görülen dava sayısı 2344 ile temyiz davaları olmuştur. Yine bu dönemde 884 karar düzeltme davası, 431 ısrar davası ve 184 aykırılığın giderilmesi davası görülmüştür.

Tablo 7. 2020 yılı Dairelere Göre İlk Derece Dosya Sayıları

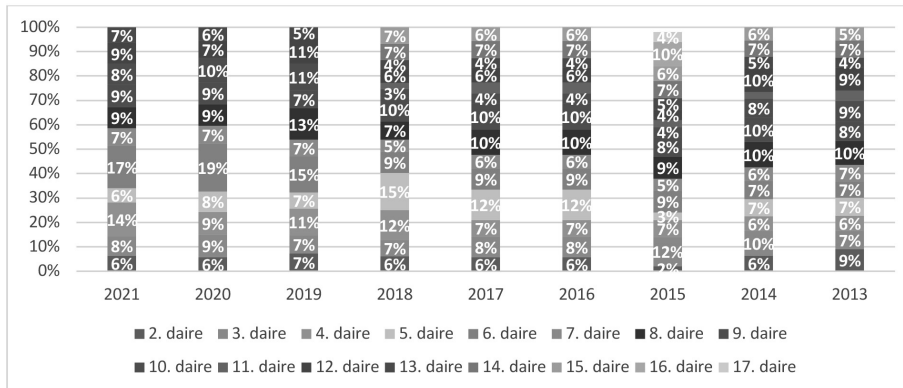
	2020 Yılına Devreden İlk Derece Dosya Sayıları	2020 Yılında Açılan İlk Derece Dosya Sayıları	2020 Yılı Toplam İlk Derece Dosya Sayıları
2. Daire	1152	499	1651
3. Daire	0	9	9
4. Daire	22	24	46
5. Daire	5687	217	5904
6. Daire	604	500	1104
7. Daire	33	43	76
8. Daire	1089	515	1604
9. Daire	17	6	23
10. Daire	1264	855	2119
12. Daire	394	331	725
13. Daire	673	224	897
Toplam	10935	3223	14158

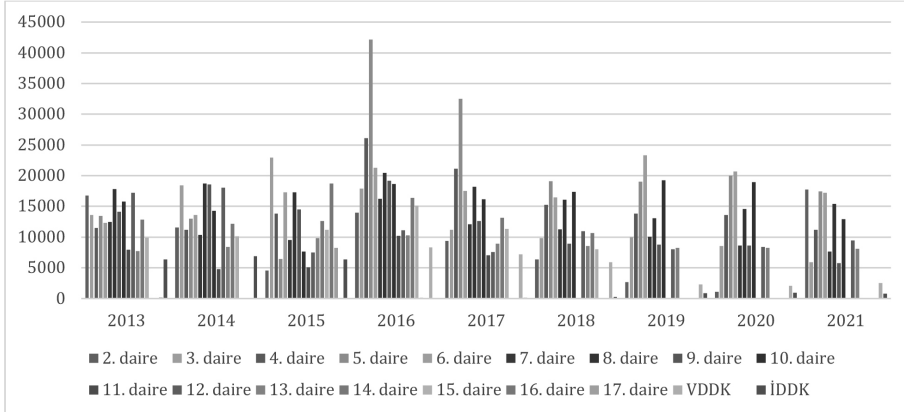
Şekil 2. 2020 yılı Dairelere Göre İlk Derece Dosya Oranları

Tablo 7'de 2020 yılı dairelere göre ilk derece dosya sayıları Şekil 2'de ise dairelere göre ilk derece dosya oranları bulunmaktadır. Toplam ilk derece dosya sayısı açısından en yüksek sayı 5904 ile 5. Daire'ye aittir. 5. Daire'nin ilk derece dosya oranı %41,7'dir. Diğer en yüksek iki daire ise 2119 ile 10. Daire ve 1651 ile 2. Daire'dir. Bu dairelerin 2020 yılındaki ilk derece dosya oranları sırasıyla %14,9 ve %11,6 olarak gerçekleşmiştir.

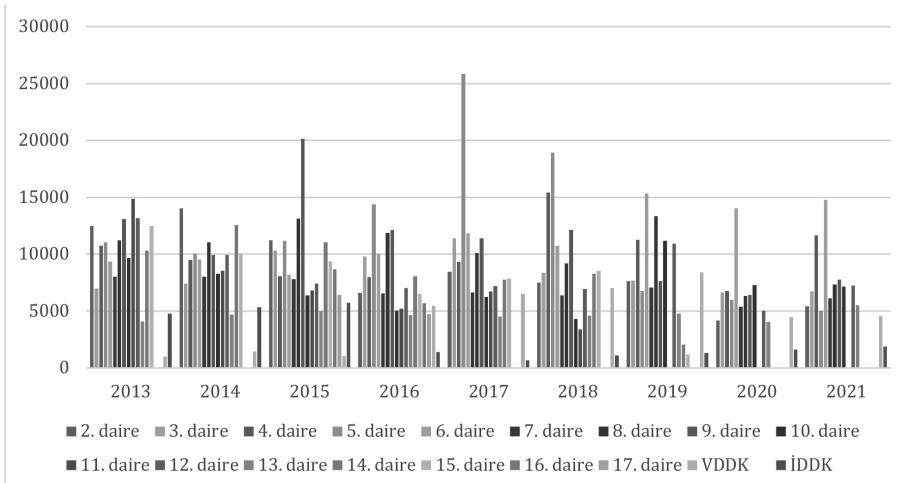
Grafik 2. Yıllara Göre Dava Daireleri İş Yükü İstatistikleri

Grafik 2'de yıllara göre dava daireleri iş yükü istatistikleri bulunmaktadır. Toplam dosya sayısına göre hesaplanan iş yükü ortalamasında en yüksek iş yüküne sahip olan daire %11 ortalamayla 6. Daire'dir. Onu %10 ortalamayla 8. Daire izlemektedir.

Grafik 3. Yıllara Göre Dava Daireleri Devreden Dosya İstatistikleri

Grafik 3’te Yıllara göre dava daireleri devreden dosya sayıları istatistikleri bulunmaktadır. Devreden dosya sayıları her yıl bir sonraki yıla devreden dosyaları içermektedir. Bu bakımdan en yüksek devreden dosya sayısı 6. Daire’ye aittir. Ana daireler arasında en az devreden dosya sayısı ise 2. Daire’ye aittir.

Grafik 4. Yıllara Göre Dava Daireleri Sonuçlandırılan Dosya İstatistikleri

Grafik 4’te Yıllara göre dava daireleri sonuçlandırılan dosya sayıları istatistikleri bulunmaktadır. Sonuçlandırılan dosya sayıları her yıl ilgili yılda sonuçlandırılıp karara bağlanan dosyaları içermekte-

dir. Bu bakımdan en yüksek sonuçlandırılan dosya sayısı 5. Daire'ye aittir. Ana daireler arasında en az sonuçlandırılan dosya sayısı ise 13. Daire'ye aittir.

İSTATİSTİKSEL BULGULAR

Çalışma kapsamında Danıştay Başkanlığı'na ait daire bazında dosya sayıları ve başarı oranları üzerinde etkili olan bileşenler ortaya çıkartılmıştır. Söz konusu analizleri gerçekleştirmek amacıyla daire bazında sonuçlanan ve devreden dosya sayıları değişkenlerinin durağanlığını kontrol etmek gerekmektedir. Değişkenlerin durağanlığı Augmented Dickey-Fuller testi ile ortaya konmuştur. Durağanlık testleri, dosya sayıları serilerinin trendleri hem hesaba katılmadan hem de hesaba katılarak ayrı ayrı gerçekleştirilmiştir. Durağanlık testleri sonuçları aşağıda **Tablo 8'**de sunulmuştur. Test sonuçlarına göre dosya sayıları değişkenleri ikinci düzeyde durağandır.

Tablo 8. Durağanlık Test Sonuçları

Değişkenler	Trendsiz			Trend & Sabit			Sonuç
	Düzye	1. Fark	2. Fark	Düzye	1. Fark	2. Fark	
Toplam Sonuçlanan Dosya Sayısı	(-15.354)	-110651	-345344	(-3.5645)	-27979	(-6.3453)	I [2]
Toplam Devreden Dosya Sayısı	(-3.5343)	(-8.2324)	-456462	(-4.4564)	-16486	(-4.6967)	I [2]

Toplam Dosya Sayısının Daireyle İlişkisi

Danıştay dairelerinin toplam dosya sayısı üzerindeki etkisini anlamak amacıyla maksimum gecikme uzunluğu iki alınarak AIC (Akaike, 1973) kriterine göre model tahmin edilmiştir. Araştırılan etkiye dair bulgular aşağıda **Tablo 9'**da sunulmuştur.

Tablo 9. Dairelerin Toplam Dosya Sayısı Üzerindeki Etkisi

	Katsayı	S. H.	P değeri
Sonuçlanan Dosya Sayısı	0.056	0.312	0.07
Devreden Dosya Sayısı	0.024	0.497	0.00

F: 5.98, R²:0.78, Durbin-Watson: 4.4

Buna göre dairelerin toplam sonuçlanan dosya sayısı ve toplam devredilen dosya sayısı üzerinde anlamlı etkisi tespit edilmiştir. Meydana gelen %100'lük bir toplam, toplam sonuçlanan dosya sayısını yaklaşık %5,6, toplam devredilen dosya sayısını ise %2,4 artırmaktadır.

Daire Üzerindeki İş Yükünün Dosya Sayısıyla İlişkisi

Toplam dosya sayısının daire üzerindeki iş yüküne etkisini anlamak amacıyla maksimum gecikme uzunluğu iki alınarak AIC (Akaike, 1973) kriterine göre model tahmin edilmiştir. Araştırılan etkiye dair bulgular aşağıda **Tablo 10'**da sunulmuştur. Buna göre dosya sayısının daire iş yükü üzerinde anlamlı etkisi tespit edilmiştir.

Tablo 10. Toplam Dosya Sayısının İş Yükü Üzerindeki Etkisi

	Katsayı	S. H.	P değeri
Sonuçlanan dosya sayısı	-0.029	0.764	0.00
Devreden dosya sayısı	0.036	0.325	0.00

F: 6,93, R²:0.75, Durbin-Watson: 6.1

Sonuçlanan dosya sayısında meydana gelen %100'lük bir toplam, toplam iş yükü üzerinde yaklaşık %2,9'luk bir azalma, devreden dosya sayısında meydana gelen %100'lük bir toplam ise iş yükü üzerinde %3,6'lık bir artışa neden olmaktadır.

İş Yükünü ve Devreden ve Sonuçlandırılan Dosya Sayısı Arasındaki Nedensellik İlişkisi

Devreden ve sonuçlandırılan dosya sayısının daire üzerindeki iş yükü üzerindeki nedensellik etkisini anlamak amacıyla gecikme uzunluğu iki alınarak Granger Nedensellik kriterine göre model tahmin edilmiştir. Araştırılan etkiye dair bulgular aşağıda **Tablo 11'**de sunulmuştur. Buna göre devreden ve sonuçlandırılan dosya sayısının daire iş yükü üzerinde anlamlı etkisi tespit edilmiştir. Tabloda görüldüğü üzere devreden dosya sayısının, iş yükünün nedeni olmadığı şeklindeki hipotez ve sonuçlandırılan dosya sayısının iş yükünün nedeni olmadığı şeklindeki hipotezlerin reddedilemediği görülmektedir. Buradan yola çıkarak söz konusu nedenselliğin yönünün devreden dosya sayısından iş yüküne doğru olduğunu ifade edebiliriz.

Tablo 11. Pairwise Granger Causality Tests

Sample: 2013 2021

Lags: 2

Null Hypothesis:	Obs	F-Statistic	Prob.
Devreden dosya does not Granger Cause İş yükü	9	1.95649	0.0002
İş Yüğü does not Granger Cause Devreden dosya		7.25091	4.3435
Sonuçlandırılan dosya does not Granger Cause İş Yüğü	9	8.33544	2.5675
İş Yüğü does not Granger Cause Sonuçlandırılan dosya		3.15843	9.1298

Dosya Sayısı ile Dairelerin Performansları ve Yıllar Arasındaki İlişki

Devreden ve sonuçlandırılan dosya sayısının dairelerin performansları ve yıllara göre bir ilişki olup olmadığını anlamak için Anova modeli tahmin edilmiştir. Araştırılan etkiye dair bulgular aşağıda **Tablo 12'**de sunulmuştur. Buna göre sonuçlandırılan dosya sayısının dairelere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Tüm yıllarda 5. Daire'nin diğer dairelere göre daha fazla dosya sonuçlandığı belirlenmiştir. Devreden dosya sayısının da dairelere göre farklılık gösterdiği görülmüştür. Tüm yıllarda 6. Daire'nin diğer dairelere göre daha fazla dosyayı gelecek yıla devrettiği belirlenmiştir.

Tablo 12. ANOVA Analizi

Devreden dosya sayısı					
ANOVA	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	34353,884	3	74544,961	84,648	,000
Within Groups	56567,293	43	323,100		
Total	85853,177	46			

Sonuçlandırılan dosya sayısı

ANOVA	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	32324,513	3	67867,504	23,227	,000
Within Groups	86786,013	43	232,163		
Total	98789,526	46			

SONUÇ

Bu çalışma, Türkiye Cumhuriyeti Danıştay Başkanlığı'nın genel ve daireler bazında karar alma hızını ve iş yükü üzerinde etkili olan bileşenleri ortaya çıkarmayı ve dosya sayılarının dairelerin toplam iş yükü ve karar alma hızı üzerindeki etkisini tespit etmeyi amaçlamaktadır. Söz konusu tespitler Danıştay Başkanlığı'nın iş yükü ve karar alma hızının artmasına katkı sağlayacağı için önem arz etmektedir.

Çalışmada Danıştay Başkanlığı tarafından toplanan ve raporlanan ikincil veriler kullanılmıştır. Çalışma kapsamında araştırılan etkiler zaman serisi panel analizleri aracılığı ile açığa çıkartılmıştır.

Dairelerin başarısına etki eden en önemli bileşenin toplam dosya sayısındaki artışlar olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan toplam dosya sayısında tür ayırımına gidilmemiş, sonuçlandırılan ve devreden dosyalar ayrıca önem arz ettiği için kümülatif etkiye ilişkin bulgular tespit edilmiştir. Buradan hareketle, devreden dosya sayısındaki azalmanın dairenin toplam başarısındaki artışta direkt olarak rol oynadığı düşünülmektedir.

Diğer taraftan Danıştay dairelerinin iş yüküne etki eden faktörlerin yine sonuçlandırılan dosya sayısı ve devreden dosya sayısı olduğu anlaşılmıştır. Devreden dosya sayısındaki artışın, sonuçlandırılan dosya sayısı kadar olmasa da toplam iş yükündeki değişimde direkt olarak rol oynadığı düşünülmektedir.

Danıştay dairelerinin gelecek yıla devrettikleri dosya sayıları, onların gelecek yıldaki performansına da etki etmektedir. Devreden dosya sayısı arttıkça iş yükünün de arttığı görülmektedir. Bu bakımdan, 5. Daire'nin en fazla dosyayı sonuca bağladığı görülürken, 6. Daire'nin en yüksek devreden dosya sayısına ve dolayısıyla iş yüküne sahip daire olduğu belirlenmiştir.

Kaynakça

Kitaplar ve Tezler

Akpınar Elçin, "Kamu Yönetiminde Denetim Olgusu ve Türkiye'de Kamu Yönetiminin Denetlenmesi", Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2006, ss.1-149.

Bilge Necip, "Hukuk Başlangıcı: Hukukun Temel Kavram ve Kurumları", Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları, 2000, ss.1-326.

Balkan Ali, "İdarenin Yargı Dışı Yollardan Denetlenmesi", Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Bölümü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, 2009, ss.1-180.

Makaleler

İşten İnanc, "Yargı Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı", *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 13(2), 2014, ss.285-313.

Akdeniz Demet, "Türkiye'de Hukuki ve İdari Açidan Düzenleyici ve Denetleyici Kurumların Bağımsızlığına İlişkin Değerlendirme", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 57. Sayı/Temmuz, 2018, ss.1-19.

Baş Eylem, "Hâkimlerin ve Savcılarının Disiplin Yönünden Soruşturulmaları ve İşledikleri Suçlar Nedeniyle Yargılanmaları", *Ankara Barosu Dergisi*, 2016/3, ss.267-359.

Özkul Fatih, "Anayasalarımızda Yargının Bağımsızlığı ve Tarafsızlığı", *Ankara Barosu Dergisi*, 2006/3, ss. 201-263.

Tekinsoy Ayhan, "Danıştay'ın Temyiz İncelemesi Üzerine Verdiği Kararların Uygulanması", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Yıl 2014, ss.1-32.

Aras Bahattin, "Hâkim ve Savcılarının Yargısal Faaliyetlerinin Disiplin Soruşturmasına Konu Edilmesi", *Aras Hacettepe HFD*, 10(2), 2020, ss.835-862.

Robert R. McCrae & Paul T. Costa, Jr, "Validation of the Five-Factor Model of Personality Across Instruments and Observers", *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(1), 1987, ss.81-90.

Kocaoğlu Serhat Sinan, "Türkiye Cumhuriyeti Yargı Sisteminin Temel Sorunu "Hâkim (& Savcı) Niteliği" ve bu Hususta Eklektik Bir Çözüm Önerisi (Kassandra'nın Çılgılığı)", *Ankara Barosu Dergisi*, 2011/3, ss.15-84.

Taşdelen Okan, "Çelişkili Yargı Kararlarının Adil Yargılanma Hakkı Bağlamında Değerlendirilmesi", *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, Cilt: 0, Sayı: 7, 2016, ss.987-1024.

Sıgır Ünal ve Gürbüz Sait, "Akademik Başarı ve Kişilik İlişkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Bir Araştırma", *Savunma Bilimleri Dergisi*, Cilt: 10, Sayı: 1, 2011, ss.30-48.

Çiftçiöğlu Cengiz Topel, "2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa Göre Hâkim ve Savcılarının Disiplin Soruşturmaları", *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, 2011, ss.127-157.

Akyel Recai, "Stratejik Yargı Yönetimi", *Stratejik Yargı Yönetimi Dergisi*, Cilt: 0, Sayı: 13, 2019, ss.61-96.

Gökmen Tuğba, "Türkiye'de Yargının Stratejik Yönetimi", *Journal of Humanities and Tourism Research*, Cilt: 11, Sayı: 1, 2021, ss.145-161.

Eroğlu Kemal, "Örgütsel İletişim ile İş Tatmini Unsurları Arasındaki İlişkiler: Kuramsal Bir İnceleme", *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 11 • Sayı: 1 • Ocak 2011, ss. 121-136.

- Gülener Serdar ve Türkölmez İlknur Rabia, "Literatür İncelemesi "Yargı Kurumuna Güven" Yazını Üzerine Bir İnceleme", *Uluslararası Politik Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 4, Sayı: 1, 2018, ss.49-59.
- Güz Nurettin ve Yanık Hayrettin, "Toplumsal Sorumluluk Yaklaşımı ve Güven Bağlamında Medya ve Kamuoyu Araştırmaları Arasındaki İlişki", *Gümüşhane Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Elektronik Dergisi*, Mart Sayı: 1, 2020, ss.298-336.
- Hızal Abdullah ve Çınarlı Serkan, "Hatalı Tıbbi Müdahaleden Kaynaklanan Tam Yargı Davalarında Tazmin Borcunun Kapsamı", *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2(1), Bahar 2015, ss.143-184.

İnternet Kaynakları

<https://www.danistay.gov.tr/icerik/10>, E.T. 15.12.2021.

<https://www.danistay.gov.tr/icerik/15>, E.T. 15.02.2022